

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สภาพการณ์ของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้วิชาชีพครูได้รับผลกระทบและความเชื่อมั่นของครูไทยเปลี่ยนแปลงไป สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดย สุขุม เฉลยทรัพย์ (2550) ได้จัดทำดัชนีความเชื่อมั่นครูไทย ปี พ.ศ. 2548 จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนทุกสาขาอาชีพ ทั่วประเทศ พบว่า จุดเด่นของครูไทยที่ประชาชนพึงพอใจมากที่สุด คือ การพัฒนาตนเอง ในด้านความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ส่วนจุดด้อยที่ต้องการให้มีการปรับปรุงมากที่สุด คือ พฤติกรรมของครูที่ขาดจิตสำนึก คุณธรรม ศีลธรรม จรรยาบรรณของความเป็นครู และเพื่อให้การพัฒนาครูมีความชัดเจนและมีทิศทางที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น สวนดุสิตโพลจึงได้จัดทำดัชนีครูไทยที่คนไทยอยากได้ ปี พ.ศ. 2549 โดยทำการสำรวจความคิดเห็นประชาชนทุกสาขาอาชีพ ทั่วประเทศ พบว่า สิ่งที่คนไทยอยากให้ครูไทยมีและเป็นนั้น อันดับแรก คือ ครูที่มีจรรยาบรรณในความเป็นครู อันดับที่สอง คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และอันดับที่สาม คือ ให้ความเอาใจใส่ต่อเด็ก จากผลการสำรวจความเชื่อมั่นครูไทยและครูไทยที่คนไทยอยากได้ บอกให้ทราบถึงความคาดหวังของสังคมไทยต่อผู้ประกอบวิชาชีพครู ในด้านจรรยาบรรณของความเป็นครู ความรู้ ความสามารถ การเอาใจใส่ต่อเด็ก ซึ่งเป็นคุณลักษณะของครูที่ดีและพึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549) มาตรา 9 (1) กำหนดให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูและข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2548 ได้กำหนดมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูไว้ 9 มาตรฐาน ได้แก่ 1. ภาษาและเทคโนโลยี 2. การพัฒนาหลักสูตร 3. การจัดการเรียนรู้ 4. จิตวิทยาสำหรับครู 5. การวัดและประเมินผลการศึกษา 6. การบริหารจัดการในห้องเรียน 7. การวิจัยทางการศึกษา 8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และ 9. ความเป็นครู ซึ่งเป็นมาตรฐานความรู้พื้นฐานที่คุรุสภาใช้

เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับรองความรู้และรับรองปริญญาเพื่อการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูทุกสาขาวิชาที่ประกอบวิชาชีพในสถานศึกษาทุกสังกัด ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2547 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548) ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในระยะแรกของการควบคุมการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหวังให้เด็กเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีพัฒนาการ และเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2549) การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับครูผู้ดูแลเด็ก เพราะ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการครบทุกด้านเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติไทยในอนาคต ดังความเห็นของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2551) ที่ว่า คุณภาพของการเรียนรู้ของเด็ก เป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากคุณภาพการเรียนรู้ของครู การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่มีครูเป็นผู้ชี้แนะ และเมื่อพิจารณาว่า ครูคือบุคคลสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การจัดการเรียนรู้ของครูมีอาชีพนั้นจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการดำรงชีวิตและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

จากการที่ยังไม่มีมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัยเป็นการเฉพาะ และจากมติที่ประชุมคณะกรรมการคุรุสภาให้ปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพครู จากเดิม 9 มาตรฐาน โดยจะเพิ่มมาตรฐานวิชาชีพอีก 1 มาตรฐานในทุกกลุ่ม โดยเพิ่มมาตรฐานความรู้ในวิชาที่ครูจะต้องสอน หากเป็นครูระดับปฐมวัยจะเพิ่มมาตรฐานความรู้ที่เน้นจิตวิทยาสำหรับเด็ก การดูแลช่วยเหลือเด็ก การพัฒนาเด็กได้อย่างสมวัย ครูระดับประถมจะเพิ่มความรู้และเทคนิควิธีในกลุ่มสาระที่ครูต้องสอนในระดับประถมศึกษา ครูระดับมัธยมจะเพิ่มความรู้เนื้อหาวิชาที่ครูจะไปสอน หากสอนวิชา เช่น ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ก็จะต้องมีความรู้ในวิชาเหล่านี้ จะต้องเพิ่มเข้าไปในมาตรฐานความรู้วิชาชีพ ทั้งนี้ เมื่อปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพครูแล้วการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งแต่เดิมครูมีใบอนุญาตใบเดียวสอนได้ทั้งระดับปฐมวัย ประถม และมัธยมหรือจะสอนวิชาต่างๆ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ก็ได้ แต่ต่อไปการออกใบอนุญาตจะเปลี่ยนไปโดยจะแยกออกเป็นใบอนุญาต ครูปฐมวัย ครูประถม ครูมัธยม เป็นต้น (ดิเรก พรสีมา, 2554)

จากประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปรับมาตรฐานวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานวิชาชีพครูเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัยขึ้นและความสำคัญของครูปฐมวัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาตนเองของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และครูปฐมวัยที่จะต้องเตรียมพร้อมและพัฒนาตนเองให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาตนเองของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตนเองของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาตนเองของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย โดยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้
 - ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเป็นครู ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ครูการศึกษาปฐมวัย สังกัดที่ปฏิบัติงาน และการได้รับการอบรมด้านการศึกษาปฐมวัย
 - ตัวแปรตาม คือ การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาตนเองของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย
2. ขอบเขตประชากร ครูการศึกษาปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเทศบาล และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เข้าศึกษาในโครงการความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รุ่นที่ 6/1 ที่ใช้ทุนส่วนตัวในการเข้าศึกษา จำนวน 879 คน (ข้อมูลสถิติจำนวนนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2555)
3. ขอบเขตระยะเวลา ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556

สมมติฐานการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของครูการศึกษาปฐมวัย (ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเป็นครู ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ครูการศึกษาปฐมวัย สังกัดที่ปฏิบัติงาน และการได้รับการอบรมด้านการศึกษาปฐมวัย) ที่ต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัยแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเตรียมความพร้อมของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การเตรียมตัวเองก่อนปฏิบัติงาน เป็นการทำความเข้าใจในงานที่จะปฏิบัติ ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย ในทุกๆ ด้าน รวมทั้งกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรการต่างๆ ถ้ามีการศึกษา เตรียมการ มีความเข้าใจ ก็จะมีความพร้อมมาก

การพัฒนาตนเองของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย หมายถึง กระบวนการที่ครูปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ ความสามารถของตนเอง รวมถึง การนำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 ให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงผลพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางานซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

ครูการศึกษาปฐมวัย หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัยเป็นบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในการศึกษาระดับปฐมวัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นข้อเสนอแนะในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูการศึกษาปฐมวัยให้พร้อมปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาครู พัฒนาสถานศึกษาและเป็นข้อมูลเพื่อจูงใจครูให้ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู